

Review

Treatment goals in individuals with orofacial clefts: A literature review

Parastoo Namdar¹, Tahura Etezadi¹, Seyed Mohammad Ali Raisolsadat², Farzaneh Lal Alizadeh³, Atena Shiva^{4*}

1. Assistant Professor, Department of Orthodontics, Faculty of Dentistry, Mazandaran University of Medical Sciences, Sari, Iran.
2. Assistant Professor, Department of pediatric Surgeon, Faculty of Medicine, Islamic Azad University of Mashhad, Mashhad, Iran.
3. Assistant Professor, Dental research center, Faculty of Dentistry, Mashhad University of Medical Sciences, Mashhad, Iran.
4. Associate Professor, Department of Oral and maxillofacial pathology, Faculty of Dentistry, Mazandaran University of Medical Sciences, Sari, Iran.

*. Corresponding Author: E-mail: atenashiva@yahoo.com

(Received 10 October 2019; Accepted 11 April 2020)

Abstract

Cleft lip and palate (CLP) is the most common congenital deformity of the orofacial. Team care is essential to meet the medical, surgical, dental, orthodontic, and psychological needs of individuals with cleft lip and palate. The currently accepted standards of care can only be met if the specialists work together in the diagnosis and treatment planning. Interdisciplinary team care provides the best overall outcomes for the individual and is also the most efficacious and cost-effective way of meeting the goals of treatment. In this review article, published 21 articles were reviewed between years (2000-2018), the electronic databases PubMed, Scopus and Google Scholar were searched. The following search terms were used: nasoalveolar molding, cleft lip and palate, team care, and multidisciplinary management, lip repair, orthognathic surgery. The goal of treatment is to restore esthetics and functional impairments associated with clefts. The nature and the extent of medical and dental problems among CLP patients dictate the need toward multidisciplinary approach where different medical and dental specialists are involved in the treatment. The purpose of this article is to review management of cleft lip and palate deformity from birth until adulthood. In this regard, feeding plates, nasoalveolar molding (NAM), lip and palate repair, palatal expansion, alveolar bone grafting, rhinoplasty, orthodontic treatment, and orthognathic surgery will be discussed.

Keywords: Cleft Lip and Palate, Multidisciplinary Management, Lip Repair, Palate Repair, Orthognathic Surgery.

ClinExc 2020; 9(45-53) (Persian).

اهداف درمانی در مبتلایان به شکاف لب و صورت: مروری بر مقالات

پرستو ناهدار، طهورا اعتضادی^۱، محمد علی رئیس السادات^۲، فرزانه لعل علیزاده^۳، آتنا شیوا^{۴*}

چکیده

شکاف لب و کام شایع ترین بدشکلی های مادرزادی در ناحیه دهانی صورتی است. مراقبت تیمی برای برطرف کردن نیازهای پزشکی، جراحی، ارتودنسی و روانی بیماران مبتلا به شکاف لب و کام ضروری است. استاندارد مراقبت پذیرفته شده در حال حاضر برای مبتلایان به شکاف فقط در صورتی قابل اجرا هستند که متخصصان در برنامه ریزی تشخیص و طرح درمان با یکدیگر همکاری کنند. مراقبت تیمی بین رشته ای بهترین نتایج را برای این بیماران فراهم کرده و مؤثرترین و مقرون به صرفه ترین روش برای دستیابی به اهداف درمان است.

در این مقاله مروری از ۲۱ مقاله چاپ شده بین سال های ۲۰۱۸-۲۰۰۰ مورد بررسی قرار گرفت. جستجو در منابع الکترونیک Scopus, PubMed, Google Scholar انجام گردید. از لغات کلیدی زیر استفاده گردید: نازوآلونلار مولدینگ، شکاف لب و کام، مراقبت تیمی، مدیریت بین رشته ای، ترمیم لب، جراحی ارتوگناتیک.

هدف درمان بازسازی زیبایی و برگرداندن فانکشن های مختل شده مرتبط با شکاف است. طبیعت و گستردگی مشکلات پزشکی و دندانپزشکی در مبتلایان به شکاف لب و کام، نیاز به رویکرد درمان گروهی متشکل از متخصصین پزشکی و دندانپزشکی را ایجاب می نماید. هدف از این مقاله بررسی مقالات مرتبط با مدیریت ناهنجاری شکاف لب و کام از بدو تولد تا بزرگسالی است.

واژه های کلیدی: شکاف لب و کام، مدیریت چند رشته ای، ترمیم لب، ترمیم کام، جراحی ارتوگناتیک.

مقدمه

در نژاد آسیایی (۱ در هر ۵۰۰ تولد) و کمترین در نژاد آفریقایی (۱ در هر ۲۵۰۰ تولد) مشاهده گردیده است (۳). مدیریت و کنترل بیماران شکاف یک چالش است. مداخله در این بیماران خیلی زود از دوران جنینی شروع و تا بزرگسالی ادامه می یابد و نزدیکان فرد نیز همواره درگیر روند درمان می باشند. از آنجاکه در این بیماران مشکلات متعددی وجود دارد، روند درمان جهت حصول نتیجه مطلوب به صورت گروهی و چند رشته ای مدیریت می گردد.

شکاف لب و کام یکی از شایع ترین بدشکلی های مادرزادی در ناحیه مجسمه و صورت (Craniofacial) است (۱). مشخصه ناهنجاری، از دست رفتن یکپارچگی عضلات لب، استخوان آلوئل و کام سخت و نرم است. شدت ناهنجاری می تواند از یک حفره کوچک در لب تا یک فیشور وسیع گسترش یافته به سمت سقف دهان و بینی متغیر باشد (۱). شیوع آن به طور متوسط یک در هر هفت صد تولد زنده می باشد (۲) و بالاترین شیوع

۱. استادیار، گروه ارتودنسیکس، دانشکده دندانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی مازندران، ساری، ایران.

۲. استادیار، گروه جراحی کودکان دانشکده پزشکی، دانشگاه آزاد علوم پزشکی مشهد، مشهد، ایران.

۳. استادیار، گروه ارتودنسیکس، دانشکده دندانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، مشهد، ایران.

۴. دانشیار، گروه پاتولوژی دهان، دانشکده دندانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی مازندران، ساری، ایران.

E-mail: atenashiva@yahoo.com.

* نویسنده مسئول: مازندران، ساری، مجتمع پیامبر اعظم، دانشکده دندانپزشکی

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۷/۱۸ تاریخ ارجاع جهت اصلاحات: ۱۳۹۸/۹/۱۲ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۱/۲۳

تصویربرداری‌های سه‌بعدی با محدودیت‌هایی همراه بوده و مشکل می‌باشد (۶).

به‌محض تشخیص شکاف طی سونوگرافی، والدین با احساسات مختلفی مواجه می‌گردند نظیر؛ غم و اندوه، احساس گناه، تشویش و ناامیدی توأم با نگرانی برای فرزندی که بدشکلی قابل‌مشاهده در چهره دارد. در چنین شرایطی پس از تشخیص شکاف، ارجاع والدین به تیم شکاف بسیار ضروری است (۷).

تیم شکاف در این مرحله علاوه بر حمایت عاطفی و روانی قادر به ارائه اطلاعات کلی و آگاه‌سازی بیشتر والدین در مورد ناهنجاری شکاف نظیر احتمال توأم بودن شکاف با سندرم، تشریح پروتکل‌های درمانی بعد از تولد، آموزش روش‌های تغذیه نوزاد می‌باشد.

این آموزش‌های قبل تولد والدین را از لحاظ روحی قوی‌تر نموده و تحمل استرس طی دوره نوزادی را راحت‌تر می‌نماید.

ارتودنتیست نیز می‌تواند در مورد تظاهرات دندان‌های اسکلتی شکاف لب و کام با والدین صحبت کند و آن‌ها را از زمان‌بندی درمان آگاه سازد. این ملاقات‌ها برای والدین بسیار مفید خواهد بود (۷).

دوره نوزادی (پس از تولد)

مهم‌ترین مشکلی که نوزاد مبتلا به شکاف لب و کام پس از تولد با آن روبروست، مشکل تغذیه است. خصوصیات آناتومیکی شکاف منجر به ناتوانی نوزاد در مکیدن شیر و بلع آن می‌گردد. مکش ضعیف داخل دهانی باعث ایجاد حس خفگی، انتشار شیر به سمت بینی و ورود بیش‌ازحد هوا به معده نوزاد شده و همین امر، پروسه شیر دادن را برای والدین، بی‌نهایت استرس‌زا می‌کند (۸). از این رو، این نوزادان نیاز به شیشه شیر با سری مخصوص دارند که بتواند شیر را در پشت نای نوزاد چکانده و بلع برای نوزاد راحت‌تر سازد. همچنین می‌توان به‌منظور بهبود قدرت مکیدن نوزاد، از پلاک‌های پروتزی مخصوصی استفاده کرد که منطقه

ارتودنتیست نیز به‌عنوان عضوی از این گروه، به‌طور فعال از بدو تولد تا بزرگ‌سالی درگیر روند درمان مبتلایان به شکاف لب و کام می‌باشد. این درمان‌ها شامل درمان ارتوپدیک قبل از جراحی لب، درمان فاز یک ارتودنسی در دوره دندان‌های مختلط جهت آماده‌سازی پیوند الوئیل، درمان فاز دوم درمان ارتودنسی و ارتودنسی قبل و بعد از جراحی ارتوگناتیک می‌باشد (۴).

روش کار

پژوهش حاضر از نوع مروری است که با بررسی متون در منابع الکترونیک و پایگاه‌های اطلاعاتی در دسترس شامل Pubmed, Scopus, Google Scholar بین سال‌های ۲۰۱۸-۲۰۰۰ انجام گردید.

از کلیدواژه‌های؛ نازوآلوتلار مولدینگ، شکاف لب و کام، مراقبت گروهی، مدیریت بین‌رشته‌ای، ترمیم لب، جراحی ارتوگناتیک جهت جستجو استفاده شد. صرفاً از مقالات مرتبط با موضوع پژوهش و انگلیسی‌زبان استفاده گردید و پس از بررسی خلاصه و متن کامل مقالات، نهایتاً ۲۱ مقاله مورد بررسی قرار گرفتند.

یافته‌ها

هدف از کلیه اقدامات درمانی برای فرد مبتلا به شکاف لب و کام، فراهم ساختن امکان گفتار قابل‌فهم، شنوایی در دامنه طبیعی، ظاهر صورتی خوب، تقارن مناسب لب و بینی، لبخند جذاب، اکلوژن خوب، ساختارهای سالم دهانی و در نهایت اعتماد به نفس مناسب می‌باشد (۵).

دوره قبل از تولد: تشخیص

امروزه با حصول پیشرفت در تکنولوژی اولتراسوند، تشخیص شکاف‌های دهانی صورتی قبل از تولد امکان‌پذیر گردیده است. گرچه شکاف‌های لب و استخوان آلوتل را در سه‌ماهه دوم حاملگی می‌توان با تصویربرداری سونوگرافی تشخیص داد، اما هنوز هم تشخیص شکاف کام سخت و کام نرم حتی در

شکاف را سیل نماید و با افزایش حجم شیر دریافتی به رشد و وزن گیری بهتر نوزاد کمک کرد (۹).

از این رو، بلافاصله بعد از تولد ویزیت اولیه توسط متخصص اطفال انجام و تکنیک‌های صحیح تغذیه به والدین آموزش داده می‌شود. در این مرحله ارزیابی شنوایی نوزاد نیز ضروری است. جراح و ارتودنتیست نیز زمان بندی و ضرورت درمان نازوآلوئیلار مولدینگ و جراحی بازسازی لب را برای والدین تشریح می‌کنند.

در شکاف‌های دوطرفه و شکاف‌های وسیع یک طرفه، درمان نازوآلوئیلار مولدینگ طی ده روز اول پس از تولد آغاز می‌گردد. این تکنیک به عنوان بخشی از پروسه درمان استاندارد در بسیاری از مراکز شکاف دنیا به منظور بهبود نتایج درمانی انجام می‌گردد (۱۰).

این پلاک از اکریل شفاف بر روی کست گچی تهیه شده از فک بالای نوزاد ساخته می‌شود و پس از کم شدن عرض شکاف، استنت نازال نیز به قسمت قدام پلاک جهت قرینه کردن بینی اضافه می‌گردد.

اپلینس هر هفته یا هر دو هفته یک بار جهت تصحیح دفرمیتی بینی و آلوئیل تنظیم می‌گردد تا بدشکلی آلوئیلار و بینی اصلاح گردد. این تکنیک رشد قسمت‌های آلوئیلار را به گونه‌ای تحریک و هدایت می‌کند که منجر به شکل گیری قوس یکپارچه و ایدئال گردد. به عبارتی دیگر این تکنیک با کاهش عرض شکاف در ناحیه لب و استخوان آلوئیل و شکل دهی غضروف بینی، امکان انجام ترمیم جراحی با حداقل کشش و اسکار را فراهم می‌سازد (۱۱).

در سن ۱۰-۱۲ هفتگی جراحی بازسازی لب و در ۱۰ ماهگی جراحی ترمیمی کام توسط جراح پلاستیک انجام می‌گردد (۱۲).

دوره دندان‌پیری (سن ۷-۱ سالگی)

نیازهای درمانی این دوره، گفتاردرمانی، ترمیم فیستول در صورت وجود، طویل سازی کام نرم برای اصلاح ناکارآمدی رفلکس ولوفارنژیال، درمان عفونت گوش میانی و مراقبت‌های دندان‌پیری است (۱۳).

گاهی در سنین بین پنج تا شش سالگی، جراحی اصلاحی لب یا جراحی جهت طویل سازی کولوملا خصوصاً در موارد شکاف دو طرفه اندیکاسیون می‌آید. طی این دوره به طور روتین جهت ارزیابی و تشخیص رشد فک، پوسیدگی‌های دندانی و ارزیابی نقص استخوان آلوئیل رادیوگرافی گرفته می‌شود و کودک باید تحت نظر متخصص اطفال دندانپزشکی باشد، زیرا مطالعات نشان دادند که کودکان مبتلا به شکاف لب و کام از ریسک بالاتری در برابر پوسیدگی نسبت به کودکان سالم برخوردارند (۱۴).

ارزیابی گفتاردرمانی شامل قابل فهم بودن تکلم و حضور هایپرنالیتی نیز باید در این دوره توسط گفتار درمان مورد بررسی قرار گیرد تا از ایجاد و تداوم الگوی غلط گفتاری جلوگیری شود.

ارجاع به متخصص کودکان هم ضروری است تا در صورت وجود تأخیرهای تکاملی با ارجاع به موقع به مراکز مربوطه، کودک برای رفتن به مدرسه آمادگی لازم را داشته باشد (۱۵).

درمان ارتودنسی در این دوره محدود به تصحیح کراس بایت‌های خفیف تا متوسط خلفی و قدامی است (۱۶).

دوره دندان‌پختل (۱۲-۷ سالگی)

در این دوره، اثرات منفی ترمیم جراحی‌های قبلی، خود را نشان می‌دهند که شامل کلاپس و تنگی قوس ماگزایلا و عدم هماهنگی قوس‌های دندان‌پختل است. یکی از مهم‌ترین اهداف طی این دوره، آماده سازی ماگزایلا برای پیوند آلوئیل است که جهت ایجاد یکپارچگی در استخوان ماگزایلا ضروری است (۱۷).

پیوند استخوان آلوئیل چندین مزیت دارد از جمله بستن فیستول دهانی بینی، ترمیم و یکپارچه سازی شکاف آلوئیل، ایجاد ساپورت استخوانی و پوشش مخاطی برای دندان‌های مجاور شکاف، ایجاد ماتریکس استخوانی برای حمایت از دندان‌هایی که در محل شکاف رویش پیدا می‌کنند، تسهیل درمان‌های پروتزی با بهبود وضعیت پرئودنتال دندان‌های مجاور شکاف، ثبات سگمنت‌های استخوانی و نیز تأمین حجم کافی استخوان

گسترش در محل به‌عنوان نگهدارنده قرار داده می‌شود (۲۳).

غالباً از اپلاینس گسترش‌دهنده توأم با اپلاینس جلوآورنده ماگزایلا که غالباً یک هدگیر معکوس هست، استفاده می‌گردد تا کمبود رشد ماگزایلا در بعد قدامی خلفی نیز اصلاح‌شده و یک اورجت ۳-۴ میلی‌متری ایجاد گردد جهت جلو آوردن ماگزایلا، یک الی دو هفته اول از الاستیک‌های سبک و پس از آن از الاستیک‌های سنگین‌تر جهت اعمال نیروهای ارتوپدیک استفاده می‌گردد (۲۴).

به‌محض گسترش و پروترکشن مناسب ماگزایلا و درحالی‌که کانین هنوز شروع به رویش در محل شکاف نکرده است، پیوند استخوان آلوتل با استخوان کورتیکواسفنجی اتورژن تراشیده شده از کرسست ایلیاک در محل قرار داده می‌شود. یک رادیوگرافی سه‌بعدی در انتهای فاز یک ارتودنسی و دیگری یک سال بعد از قرار دادن پیوند لازم است.

نکته حائز اهمیت دیگر این است که، دندان‌های اضافه در محل جراحی باید ۸-۱۲ هفته قبل از جراحی قرار دادن پیوند استخوان آلوتل خارج گردند. این موضوع به جراح اجازه می‌دهد بافت لثه سالم و دست‌نخورده به میزان کافی برای پوشاندن روی پیوند، در حین عمل در اختیار داشته باشد (۲۵).

دوره دندان‌دانی دائمی (۱۲ سالگی تا بزرگ‌سالی)

دوره دندان‌دانی دائمی از دوازده‌سالگی آغاز و تا بزرگ‌سالی ادامه می‌یابد. در سن دوازده‌سالگی یا به عبارتی پس از رویش دومین مولرهای دائمی، فاز دوم درمان ارتودنسی شروع می‌گردد. هدف درمان ارتودنسی با سایر بیماران تفاوتی ندارد، فقط باید به بعضی شرایط خاص نظیر حفظ یکپارچگی دندان‌ها در قوس، ساپورت پرپودنتالی خصوصاً در دندان‌های مجاور شکاف، موقعیت دندان‌های نهفته و نابجا و کنترل دندان‌های غائب توجه داشت.

برای جایگزینی ایمپلنت (۱۸). یک بیس برای بینی ایجاد می‌نماید تا امکان قرینه‌سازی آن طی جراحی فراهم گردد.

گذاشتن پیوند استخوان آلوتل در شکاف دوطرفه، سنگمنت پره ماگزایلا را تثبیت می‌نماید (۱۹). پر کردن موفقیت‌آمیز محل شکاف آلوتل با استخوان به کانین دائمی اجازه می‌دهد جهت جایگزینی لترال غائب به‌صورت مزایالی رویش یابد (۲۰).

زمان قرار دادن پیوند آلوتل بسیار حائز اهمیت است و حدوداً بین ۸-۱۰ سالگی انجام می‌گیرد؛ یعنی وقتی که سگمنت‌های ماگزایلا در بعد ساژیتال و عرضی و عمودی مرتب‌شده‌اند و کراس بایت قدامی و خلفی با کمک درمان ارتودنسی، تصحیح گردیده است. نکته مهم در مورد زمان گذاشتن پیوند این است که، گذاشتن آن باید قبل از شروع رویش تاج دندان کانین به محل شکاف، انجام گردد ولی اگر رویش کانین شروع به سمت شکاف شروع شده، باید قبل از قرار دادن پیوند، رویش کانین کامل گردد (۲۱).

گسترش ماگزایلا و آماده‌سازی برای پیوند آلوتل در سن هفت‌سالگی یا بعد از رویش مولرهای اول ماگزایلاو سانترالها، آغاز می‌گردد. اپلاینس ترجیحی برای گسترش، اکسپاندر فن شکلی است که دارای لولایی خلفی جهت امکان انجام گسترش افتراقی قدامی خلفی است. از کواد هلیکس یا هاپرکس نیز بسته به تجربه و ترجیح شخصی ارتودنتیست می‌توان استفاده کرد (۲۲).

اگر فیستول دهانی وجود دارد، مهم است که گسترش قوس پس از مشاوره با جراح در مورد محدودیت‌های بستن فیستول صورت بگیرد.

پس از قرار دادن دستگاه ارتودنسی، به والدین آموزش داده می‌شود که پیچ را یک‌بار در روز باز کنند و جلسات ویزیت باید هفتگی برنامه‌ریزی شود تا از باز کردن مناسب پیچ توسط بیمار اطمینان حاصل گردد.

گسترش تا تصحیح کراس بایت قدامی و خلفی و حتی قدری بیشتر ادامه می‌یابد. سپس دستگاه معادل زمان

در مرحله اول جهت ارزیابی الگوی اسکلتال بیمار و تعیین بهترین راه برای برگرداندن نیازهای فانکشنال و زیبایی فرد، رکوردهای تشخیصی تهیه می‌گردد.

بر اساس ارزیابی‌های انجام‌شده، فرد ممکن است فاقد مشکل اسکلتال یا مشکل اسکلتال خفیف، متوسط و یا شدید باشد.

افراد با درگیری مجزالب، استخوان آلوتل و یا کام نرم، ممکن است فاقد هرگونه مشکل اسکلتال باشند. در این صورت طرح درمان ارتودنسی به دنبال ایجاد یک اکلوزن با ثبات و هماهنگ کردن قوس‌های دندانی و ایجاد روابط کائینی و مولری مناسب است. چرخش‌ها، کراودینگ و فضاها به کمک اپلینس ثابت، اصلاح می‌گردند. در صورت وجود کراس بایت، برای رفع آن می‌توان از سیم‌های اکسپاند یا دستگاه‌های گسترش‌دهنده کام متکی بر دندان، استفاده کرد.

افراد با مشکل خفیف اسکلتی، کاندید خوبی برای استتار هستند. انواع راه‌های درمانی شامل، کشیدن پرمولرهای اول ماگزایلا در سمت غیر شکاف، جایگزینی کائین به جای لترال در سمت شکاف و کشیدن اولین پرمولرهای مندیبل و خاتمه درمان با رابطه مولری کلاس یک می‌باشد.

رشد نیز باید به دقت پایش گردد، زیرا علاوه بر الگوی رشد وراثتی میزان و محل اسکار ناشی از جراحی ترمیمی قبلی و سایر فاکتورهای محیطی بر روی رشد آینده بیمارانشکاف تأثیرگذار هستند.

افراد با دیسکریپانسی شدید اسکلتی ممکن است کاندید جراحی فک باشند که غالباً شامل جلو آوردن ماگزایلاست. در این صورت فاز دوم درمان ارتودنسی ممکن است تا زمانی که جراحی بتواند بلافاصله بعد از ارتودنسی انجام گردد، به تأخیر بیفتد (۲۶).

با پیشرفت‌های اخیر، گاهی می‌توان از دستگاه‌های جلو آورنده ماگزایلا متکی بر استخوان برای حل محافظه کارانه دیسکریپانسی اسکلتی به جای جراحی فک استفاده کرد. فیس ماسک متکی بر مینی پلیت و استفاده از الاستیک کلاس سه، نیروهای ارتوپدیکی بر ماگزایلا

اعمال می‌کنند که به تصحیح نقصان ماگزایلا در مبتلایان شکاف کمک می‌نماید (۲۷). مطالعات نشان دادند که این تکنیک، اثرات ناخواسته پروتوکلشن ماگزایلا نظیر به جلو رانده شدن انسیزورها و باز شدن مندیبل حتی در بالغین را کم می‌نماید و جایگزین خوبی برای جراحی جلو آوردن ماگزایلاست. هرچند قرار دادن مینی پلیت‌ها نیاز به یک مرحله جراحی توسط جراح جهت قرار دادن مینی پلیت دارد، اما اغلب تحت بی‌حسی موضعی قابل انجام است و پذیرش آن توسط بیمار خوب است (۲۸).

یکی دیگر از مشکلاتی که در بیماران شکاف به‌وفور دیده می‌شود و درمان آن در این دوره انجام می‌پذیرد، دندان لترال غائب در سمت شکاف است که شیوعی حدود ۵۰-۹۰ درصدی دارد (۲۹). در این موارد، درمان‌های پیشنهادی جایگزینی لترال با پروتز یا بستن فضا توسط دندان کائین می‌باشد.

وقتی لترال غائب است و کائین به‌صورت مزیالی در محل پیوند استخوان آلوتل رویش پیدا کرده است، درمان انتخابی بستن فضای لترال با کائین و حرکت دادن دندان‌های خلفی به قدام است. در مواردی که پیوند استخوان آلوتل مطلوب نیست، نیز می‌توان مورفولوژی استخوان را با حرکت دادن دندان کائین به محل گرفت بهبود بخشید (۳۰). مزایای مهم جایگزینی کائین به جای لترال، ثبات پس از درمان، حفظ ارتفاع استخوان الونل و نیز زودتر به پایان رسیدن دوره درمان است (۳۱). جایگزینی لترال غائب با پروتز وقتی مدنظر قرار می‌گیرد که فضا توسط درمان ارتودنسی قابل مدیریت نباشد. در نتیجه پس از پایان رشد فضای لترال با درمان‌های پروتزی شامل؛ دنچر پارسیل متحرک، بریج یا ایمپلنت جایگزین می‌گردد (۳۲).

جایگزینی ایمپلنت پس از پایان رشد عمودی استخوان آلوتل امکان‌پذیر است. فاکتورهای متعددی در موفقیت ایمپلنت در بیماران شکاف دخیل هستند از جمله وجود فاصله زمانی شش‌ماهه بین قرار دادن پیوند استخوان آلوتل و جایگذاری ایمپلنت، وجود میزان کافی استخوان برای ایجاد ثبات اولیه، استفاده از گرفت

درمان بیماران شکاف لب و کام به خاطر مشکلات متعددی که دارند مشکل بوده و نیاز به همکاری تیمی قوی دارد. رویکرد درمان چند رشته‌ای در مبتلایان شکاف زمانی که با تشخیص و طرح درمان مناسب توأم باشد، اکلوژن، عملکرد و زیبایی مناسب را به دنبال خواهد داشت.

نهایتاً، درمان ایدئال برای بیماران شکاف، درمانی است که وی را قادر بسازد در مدرسه یا محل کار به صورت مفهوم صحبت کند، در محدوده نرمال بشنود، از پروفایل صورتی خوب، لب و بینی فرینه، لبخند جذاب، اکلوژن مناسب به همراه ساختار دهانی سالم برخوردار بوده و در نهایت اعتماد به نفس لازم را نیز برای حضور در جامعه داشته باشد.

با توجه به نیازهای درمانی فراوان مبتلایان شکاف و هزینه بالایی که خانواده‌ها طی پروسه درمان با آن روبرو هستند، پوشش بیمه‌ای خصوصاً برای درمان ارتودنسی و گفتاردرمانی، در بالا بردن کیفیت زندگی این بیماران و دستیابی به نتیجه ایدئال‌تر، قطعاً مؤثرتر خواهد بود.

اتوژنوس نظیر کرست ایلیاک و حداقل طول ایمپلنت که باید در ناحیه گرفت ۱۳ میلیمتر باشد (۳۳). هیپوپلازی ماگزایلا یا تنگی قوس ماگزایلا ناهنجاری است که در بیماران شکاف به‌وفور دیده می‌شود. این مشکل ناشی از نقص در رشد نرمال به جهت شکل‌گیری اسکار در کام سخت به دنبال ترمیم، انجام زودهنگام جراحی فلپ حلقی، غیبت‌های متعدد دندانی و تکرار جراحی‌ها در کام است. علیرغم انجام درمان‌های ارتودنسی، بیشتر از ۲۵ درصد بیماران شکاف لب و کام برای دست یافتن به ظاهر صورت موزون و زیبا نیاز به مداخله جراحی پس از تکمیل رشد دارند. مزیت درمان ارتودنسی-جراحی، دستیابی به روابط اکلوژالی نزدیک به ایدئال و بهبود فانکشن و زیبایی بیمار است (۳۴).

نتیجه‌گیری

References

- Murray J. Gene/environment causes of cleft lip and/or palate. *Clinical Genetics*. 2002;61(4):248-256. DOI:10.1016/j.coms.2016.01.004.
- Parker SE, Mai CT, Canfield MA, Rickard R, Wang Y, Meyer RE, et al. Updated national birth prevalence estimates for selected birth defects in the United States, 2004-2006. *Birth Defects Res A Clin Mol Teratol*. 2010;88:1008-1016.
- Dixon MJ, Marazita ML, Beaty TH, Murray JC. Cleft lip and palate: Understanding genetic and environmental influences. *Nat Rev Genet*. 2011;12:167-78.
- Oberoi S, Sinha M, Devgon D, Vargervik K. Team care protocols for individuals with cleft lip and palate and modified protocols for developing countries. *Journal of Indian Orthodontic Society*. 2018;52(5):14.
- Lewis CW, Jacob LS, Lehmann CU. The primary care pediatrician and the care of children with cleft lip and/or cleft palate. *Pediatrics*. 2017;139(5):e20170628.
- James JN, Schlieder DW. Prenatal counseling, ultrasound diagnosis, and the role of maternal-fetal medicine of the cleft lip and palate patient. *Oral Maxillofac Surg Clin North Am*. 2016;28:145-151.
- Vig KW, Mercado AM. Overview of orthodontic care for children with cleft lip and palate, 1915-2015. *Am J Orthod Dentofacial Orthop*. 2015;148:543-56.
- Baylis AL, Pearson GD, Hall C, Madhoun LL, Cummings C, Neal N, Smith A, Eastman K, Stocker C, Kirschner RE. A Quality Improvement Initiative to Improve Feeding and Growth of Infants With Cleft Lip and/or Palate. *The Cleft Palate-Craniofacial Journal*. 2018;55(9):1218-1224.

9. 1 Nasar FS, Amer SA, Aly HM. Feeding Protocol for Mothers Having Infant with Cleft Lip and Cleft Palate. *American Journal of Nursing*. 2018;7(3-1):62-71.
10. Grayson B, Garfinkle S. Early cleft management: The case for nasoalveolar molding. *American Journal of Orthodontics and Dentofacial Orthopedics*. 2014;145:134-142.
11. Grayson BH, Cutting CB. Presurgical nasoalveolar orthopedic molding in primary correction of the nose, lip, and alveolus of infants born with unilateral and bilateral clefts. *Cleft Palate Craniofac J*. 2001;38:193-198.
12. Rohrich RJ, Love EJ, Byrd HS, Johns DF. Optimal timing of cleft palate closure. *Plastic and reconstructive surgery*. 2000;106(2):413-21.
13. Oberoi S, Huynh L, Vargervik K. Velopharyngeal, speech and dental characteristics as diagnostic aids in 22q11.2 deletion syndrome. *J Calif Dent Assoc*. 2011;39:327-32.
14. Sundell AL, Ullbro C, Dahlén G, Marcusson A, Twetman S. Salivary microbial profiles in 5-year old children with oral clefts: a comparative study. *European Archives of Paediatric Dentistry*. 2018 Feb 1;19(1):57-60.
15. Paliobei V, Psifidis A, Anagnostopoulos D. Hearing and speech assessment of cleft palate patients after palatal closure. Long-term results. *International Journal of Pediatric Otorhinolaryngology*. 2005;69(10):1373-1381.
16. Sultana N, Hassan GS, Jha D, Nashrin T, Nahar L, Naim MA. Prevalence of cross bite among the orthodontic patients in Bangabandhu Sheikh Mujib Medical University. *Bangladesh Journal of Medicine*. 2015;26(1):9-12.
17. Kurian A, Ravi V, Peter S, Ushass P, Rao LP. Alveolar Bone Defect and Secondary Bone Grafting Outcome in Cleft Lip/Palate Patients. *Science*. 2016;5(4-1):41-48.
18. Chang CS, Wallace CG, Hsiao YC, Chiu YT, Pai BC, Chen IJ, Liao YF, Liou EJ, Chen PK, Chen JP, Noordhoff MS. Difference in the surgical outcome of unilateral cleft lip and palate patients with and without pre-alveolar bone graft orthodontic treatment. *Scientific reports*. 2016;6:23597.
19. Takahashi T, Fukuda M, Yamaguchi T, Kochi S, Inai T, Watanabe M, Echigo S. Use of an osseointegrated implant for dental rehabilitation after cleft repair by periosteoplasty: A case report. *Cleft Palate Craniofacial Journal*. 1997;34(3):268-271.
20. Wirthlin JO. The orthodontist's role in the management of patients with cleft lip and palate undergoing alveolar bone grafting. *Semin Orthod*. 2017;23:268-278.
21. Meyer S, Mølsted K. Long-term outcome of secondary alveolar bone grafting in cleft lip and palate patients: A 10-year follow-up cohort study. *J Plast Surg Hand Surg*. 2013;47(6):503-508.
22. Garib DG, Garcia LC, Pereira V, Lauris RC, Yen S. A rapid maxillary expander with differential opening. *J Clin Orthod*. 2014;48:430-435.
23. McNally MR, Spary DJ, Rock WP. A randomized controlled trial comparing the quadhelix and the expansion arch for the correction of crossbite. *J Orthod*. 2005;32:29-35.
24. Dempf R, Teltzrow T, Kramer FJ, Hausamen JE. Alveolar bonegrafting in patients with complete clefts: A comparative study between secondary and tertiary bone grafting. *Cleft Palate Craniofac J*. 2002;39:18-25.
25. Erica Alexandra MP, Andre B, Priscila LC, Patricia NT. Alveolar bone graft: clinical profile and risk factors for complications in oral cleft patients. *The Cleft Palate-Craniofacial Journal*. 2017 Sep;54(5):530-534.
26. Oberoi S, Chigurupati R, Vargervik K. Morphologic and management characteristics of individuals with unilateral cleft lip and palate who required maxillary advancement. *Cleft Palate Craniofac J*. 2008;45:42-49.
27. De Clerck HJ, Cornelis MA, Cevidanes LH, Heymann GC, Tulloch CJ. Orthopedic traction of the maxilla with miniplates: A new perspective for treatment of midface deficiency. *J Oral Maxillofac Surg*. 2009;67:2123-2129.
28. Garib D, Yatabe M, de Souza Faco RA, Gregório L, Cevidanes L, de Clerck H, et al. Bone-anchored maxillary protraction in a patient with complete cleft lip and palate: A case report. *Am J Orthod Dentofacial Orthop*. 2018;153:290-297.
29. Bohn A. Anomalies of the lateral incisor in cases of harelip and cleft palate. *Acta Odontol Scand*. 1950;9:41-59.
30. Tai K, Park JH, Okadakage S, Mori S, Sato Y. Orthodontic treatment for a patient with a unilateral cleft lip and

- palate and congenitally missing maxillary lateral incisors and left second premolar. *Am J Orthod Dentofacial Orthop.* 2012;141:363-373.
31. Zachrisson BU, Rosa M, Toreskog S. Congenitally missing maxillary lateral incisors: Canine substitution. *Point. Am J Orthod Dentofacial Orthop.* 2011;139:434, 436, 438.
  32. Jepson M, Noh S, Carter E, Gillgrass J, Meechan G, Hobson S, Nunn H. The interdisciplinary management of hypodontia: Restorative dentistry. *British Dental Journal.* 2003; 194(6):299-304.
  33. Pena WA, Vargervik K, Sharma A, Oberoi S. The role of endosseous implants in the management of alveolar clefts. *Pediatr Dent.* 2009;31:329-33.
  34. Lee JC, Slack GC, Walker R, Graves L, Yen S, Woo J, et al. Maxillary hypoplasia in the cleft patient: Contribution of orthodontic dental space closure to orthognathic surgery. *Plast Reconstr Surg.* 2014;133:355-361.